

Příběh mojí babičky z období Pražského jara

Když jsem se babičky zeptal, co se jí vybaví za vzpomínku z Pražského jara, není mi schopna okamžitě odpovědět. Není to proto, že by se snad té otázce nějak vyhýbala, ale komentuje to tím, že si nevzpomíná na nic, o čem by se dalo vyprávět. Teprve až když jí vysvětlím, že se počítá cokoliv z jejích raných vzpomínek, tak mi odpoví: „No, já si nejvíc vybavuji zrušení cenzury.“

„Opravdu, a jak se to zrušení projevovalo?“ ptám se.

„S dědou jsme šli jednou do kina...“ pokračuje babička.

„Spíš do biografu, ne?“ přerušuji ji se škodolibým úsměvem.

„No to by ses divil, ale za nás se, to si dobře pamatuji, ani moc neříkalo biograf. My jsme taky používali slovo kino úplně normálně. Každopádně byla venku cítit taková ta uvolněná atmosféra. Když jsme večer šli do toho kina, tak jsme potkávali další páry, a to jsi to mohl prostě cítit ve vzduchu. Všichni byli tak nějak šťastnější a cítili se volně. Pro mě osobně to ale mělo největší vliv při tom filmu. Mohli jsme se klidně dívat na film, který třeba parodizoval nebo klidně i kritizoval Rusko. Kromě toho k nám taky pronikalo víc filmů ze zahraničí. Ale mně se stejně nejvíce líbily ty filmy, které byly jakousi satirou proti Rusku. U těch jsem se docela nasmála,“ dokončila.

Když se tak nad tím zamýšlím, tak si stále říkám, jak můžu být šťastný, že jsem se narodil do dnešní doby. Žít v zemi, kde je člověk nadšený ze zrušení cenzury ve filmu, musí být přinejmenším nudné.

Babička mě vytrhne ze zamyšlení a prohodí jen tak ledabyle: „No, ale taky málem děda vstoupil do strany.“

„Hmm....CO?! Cože? To jsem vůbec nevěděl... a jak se to stalo?“ vyzvídám s traumatizující představou dědečka jako nadšeného komunistického straníka.

„On pořád říkal, že to v té době po lednu vypadá docela dobře a že by možná mohl taky vstoupit, protože se mu začala strana nějak líbit. Ale s tou minulostí, co měla za sebou? To prostě člověk nemůže jen tak zahodit za hlavu a zapomenout. Kdepak! Mně bylo jasné, že je to nějaký divný a že to není moc dobrý nápad. Nestávalo se často, že bych dědu v něčem omezovala, ale tenkrát jsem si vyšlápala. Říkala jsem mu, aby zbytečně nedělal ukvapené závěry, kterých by potom mohl litovat, a aby myslel na to, jaká byla strana dříve. Naštěstí jsem ho tedy přemluvila, aby do strany nevstupoval, a jak bylo nakonec vidět, bylo to dobré rozhodnutí,“ domluví s výrazem, ze kterého můžu přímo vyčíst „No, tak to vidíš. Děda mohl nakonec skončit jako komunista.““

Příběh mojí babičky z období srpnové okupace

„Babi, co si pamatuješ ze srpnové okupace? Myslím, jaká vzpomínka se ti vybaví, cokoliv, mě by prostě zajímalo, co si z té doby pamatuješ,“ začínám svůj dialog s babičkou o okupaci ze srpna 68.

„Co se mi vybaví?“ reaguje babička. „No, můžu ti říct, co se mi vybaví jako první, ale není to nic překvapujícího. První, co si vybavuji, je, jak jsme stáli u rádia a samozřejmě všichni brečeli. Nebyli jsme v Praze, ale zrovna na chatě ve Sloupu, kde jsme dříve trávili spoustu času. Díky tomu se nás to ani bezprostředně netýkalo. Tedy samozřejmě že se nás to týkalo, ale já myslím, jako že jsme se přímo nesetkali s okupačními vojsky.“

„No jo, ale stejně to nechápu, proč všichni tak brečeli. Copak bývali všichni takoví vlastenci?“ ptám se a hned mi dochází, jak hloupá otázka to byla.

„To víš, my jsme všichni měli svoje sny, jak se to teďka zlepší. Po Jaru to přišlo jako tvrdá rána. Nikdo doopravdy nečekal, že by se mohlo stát něco takového,“ vysvětluje. Pak se ptám babičky, jestli má ještě něco, na co si vzpomíná.

„Pak mám ještě jednu legrační vzpomínku,“ pokračuje babička. „Já jsem pak ten den musela odjet narychlo do Prahy. Měla jsem tam nějaké zařizování. To už si přesně nepamatuji, ale to není podstatné. Jela jsem autobusem a u Prahy – to ti nedokážu říct, kde přesně – nás zastavila ruská hlídka. Chtěli nás zkontrolovat. To byl mimochodem můj první kontakt s okupační samotnou. Vešel jeden ruský voják a chtěl prohledávat tašky. Ne, vlastně ti Rusové byli dva. Jeden byl takový mírný a vypadal docela normálně a nejspíš neměl žádný velký zájem na tom kontrolování. Ten druhý měl na věc bohužel úplně jiný pohled a trval na prohlídce. Opravdu by mě zajímalo, co si asi tak tenkrát představovali, že můžou najít v obyčejném autobuse jedoucím do Prahy. To bys ale nevěřil, co ten pitomej voják udělal. Představ si, že on vzal tašku jedné opravdu staré, asi sedmdesátileté paní, a začal vykřikovat ‚Oružie, oružie‘, což znamená ‚Zbraně, zbraně‘. Jako kdyby snad chudák byla nějaký převozník zbraní nebo co,“ směje se babička. „Samozřejmě mi to přišlo dost legrační, že kontrolují zrovna starou babičku. Také to ovšem nemuselo skončit tak zábavně. Pak chtěl ten Rus zkontrolovat tašku nějakému pánovi, který si to tentokrát nenechal líbit. Chlap začal Rusovi nadávat, že nemůže prohlížet jeho osobní věci, že na to nemá právo. Což byla samozřejmě pravda. Já si také myslela, že je to nezákonné, ale říkej to těm vojákům se zbraněma, když ti ani nerozumí. Když mu tedy Rus nerozuměl, tak se s ním začal hádat. Už se to vyostřovalo a začalo se k něčemu schylovat, když přišel řidič autobusu, který nejspíš věděl, že není příliš moudré hádat se s těmi vojáky. Začal jim vysvětlovat – v ruštině samozřejmě – že už prý pána zkontrolovali než nastoupil. Ten klidnější Rus také neměl zájem o problémy a toho druhého raději odtáhl, takže to naštěstí dopadlo dobře. Ale mohlo se něco stát, no,“ dokončí babička, ale hned dodává: „Stejně nechápu, proč kontroloval zrovna tu paní. Já nevím, jestli se snad už takový případ vyskytl dříve, že by stará paní něco převážela,“ usmívá se babička. Nakonec to vypadá, že nemá na 21. srpna zas tak chmurné vzpomínky.

Příběh mojí babičky z období normalizace

Na příběh z okupace navazuje babička rovnou příběhem z období normalizace, kdy pracovala jako kantorka na jedné střední škole: „No a o pár let později přišli prověrky, někdy v roce 70 nebo 71. Já už si to přesně nepamatuji. Nejdřív nám přišli takové žádosti a každý jsme měli napsat, jak se stavíme k okupaci z roku 68 a co si o ní myslíme. Samozřejmě se předpokládalo, že všichni napíšou, jak to bylo nutné a jak nás to zachránilo před zkázou a tak to také skoro všichni z učitelského sboru napsali. Nevím proč - asi už jsem toho měla tak akorát dost - a tak jsem se rozhodla, že tam napíšu, co si o tom všem doopravdy myslím. Už jsem v té době sice měla obě děti, ale říkala jsem si, že i když mě vyhodí, tak co? Myslela jsem si, že budu schopna najít si novou práci. Když jsem to psala, tak jsem ještě nevěděla, že by to pak mohl být takový problém. No, asi se jim to nelíbilo. Zavolal si mě ředitel a začal se mě ptát, proč jsem to tam napsala. Jinak ale nic víc. Vůbec to nijak nevyšetřovali a já byla nakonec ještě ráda, že jsem napsala, co jsem napsala. Později jsme se celý učitelský sbor měli přihlásit do strany, ale mě nevzali, že prý jsem ještě ‚nebyla politicky vyspělá‘,“ směje se babička. „Jako kdybych tam snad vážně chtěla.“

„A neměla si z toho nějaký další problém?“ ptám se dál.

„Ne, pro mě to bylo vlastně výhodné. Já jsem nemusela vstoupit do strany, což mě nemrzelo, a ani jsem z toho nakonec neměla v budoucnosti problém. Ředitel byl sice komunist, ale nebyl zase taková svině, aby mi to zavařil – i když zajisté mohl a to pořádně - a tak prostě u mé kolonky napsal ‚politicky nekorektní‘ a tím to smetl ze stolu. A když jsem pak chtěla změnit školu, přestupovala jsem, tak ředitelka na nové škole měla dostat od ředitele tu zprávu z těch prověrek. Ředitel ji ale naštěstí řekl něco ve smyslu, že se to ztratilo a ona pochopila a považovala to tím za vyřízené. Tím jsem se vyhnula všem problémům, i když jsem psala to, co nechtěli slyšet. No, měla jsem docela štěstí.“

„Docela dost, řekl bych,“ upřesňuji. „Pěkně jsi z toho vybruslila.“

„To jo, ale ne každému se to povedlo. Ještě tam byli další dva – jeden profesor a jedna profesorka – kteří také napsali, že nesouhlasí s okupací. Profesorka se z toho poměrně dobře a šikovně, ačkoliv neúmyně dostala. Chtěli ji vyhodit a ona by si již novou práci nenašla, ale nemohli ji vyhodit bezdůvodně či jenom proto, že se jim nelíbila její prověrka. Takže to narafičili tak, že ji chtěli ‚jakože‘ přefadit na univerzitu, kdy by ovšem tu výuku nezvládla a mohli by ji vyhodit z důvodu pracovní neschopnosti. Což je samozřejmě úplně normální, že jo? Takhle promyšlený to měli. Vypadalo to, že ji chtějí dát lepší místo na univerzitě, ale přitom ji chtěli vyhodit. Ona ale měla děti a práci nutně potřebovala, takže ze zoufalství se rozhodla, že je odprosí a napsala dopis, že to špatně pochopila a že již nyní ví, že okupace byla nezbytná a správná. Ten dopis ležel pořád u někoho pověřeného na stole, ale nikdo ten dopis nečetl. Dokud byla ovšem její žádost v řízení a dokud ten dopis někdo nepřečetl a neposoudil, tak ji nemohli vyhodit. Nakonec se na to úplně zapomnělo a ona mohla zůstat a učit na škole.“

„A co ten chlap?“ vyzvídám.

„Ten to měl o něco horší. Byl to profesor občanské výchovy, takže ho nechtěli nechat na škole učit takový předmět. Nakonec ho tedy poslali na řeznické učiliště. Ta škola se myslím jmenovala Střední technická škola řeznická a dokonce mám pocit, že snad ještě pořád funguje. Tam teda mohl klidně učit občanskou výchovu. Jednou k nám na školu přišel a říkal, že ho prý nechají učit jen prvák a druhák. Vyšší ročník je totiž většinou divočejší a studenti nedávají pozor, takže tam na ně pošlou řeznického mistra, který je už nějak srovná,“ směje se babička. „No jo, už to vidím. Přijde řezník a zpohlavkuje je to. Takže takhle teda dopadl ten profesor,“ ukončuje babička příběh.